

TUĞBA ESEN

1987'de Giresun'da doğdu. İstanbul Bilgi Üniversitesi'nin Reklamcılık ile Medya ve İletişim Sistemleri bölümlerinden mezun oldu. *Agos* gazetesinin kültür sanat sayfalarının, *İstanbul Art News*'ün Piyasa ekinin editörlüğünü yaptı. İstanbul ve Londra'da faaliyet gösteren çağdaş sanat galerisi Pi Artworks'te basın ilişkileri sorumlusu olarak çalıştı. Çeşitli kültür sanat yayınları ve web siteleri için güncel sanat yazıları yazıyor. Berlin'de yaşıyor.

u s u l g e r e ğ i

Bu kitap, Kevork Malikyan'ın tesadüfler ve şans üzerine örülü, karmaşık, sürprizlerle dolu ve belge niteliği taşıyabilecek hayatının kısa bir sunumudur.

50. sanat yılını kutlayan aktörün okul yıllarında tuttuğu
Hâtura (Muhtıra) *Defteri* adlı günlüğü, kendi kişisel arşivi ve
Aras Yayıncılık arşivi kitabın yer göstericileridir.

Ermenice ve İngilizce sözcükler, kavramlar, film ve oyun adları *italik* dizildi.

Gerekli görülen yerlerde dipnotlarla açıklama yoluna gidildi.

Kitabın sonunda yer alan "Filmografi" başlıklı bölüm, Malikyan'ın rol aldığı
sinema, tiyatro, televizyon ve radyo yapımlarını göstermektedir.

Haldun Taner ve karakteri Tomas Fasulyeciyan'a, Şişhane'ye yağmur yağan bir
günde bize kitabın adını hediye ettikleri için teşekkür ederiz.

Türkçe yazımda Ömer Asım Aksoy'un *Ana Yazım Kılavuzu* (Epsilon Yay.)
temel alındı, Necmiye Alpay'ın *Türkçe Sorunları Kılavuzu*'ndan (Metis Yay.)
yardımcı kaynak olarak yararlanıldı.

y a y ı n c ı n ı n n o t u

**aktör
dediğin
nedir ki**

Kevork Malikyan Kitabı

Aras Yayıncılık
İstiklal Caddesi, Hıdıvyal Palas 231/Z.
34430 Tünel, Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 252 65 18 - 243 06 02
Fax: (0212) 252 65 19
info@arasyayincilik.com
www.arasyayincilik.com
Sertifika No: 10728

ARAS - 191

Aktör Dediğin Nedir ki
Kevork Malikyan Kitabı
Tuğba Esen

Yayına Hazırlayan
Onur Koçyiğit

Tasarım
Hulusi Nusih Tütüncü

Tasarım Uygulama
Melisa Arsenyan

Kapak Fotoğrafi
Erhan Arık

Katkularından ötürü Kevork Atınuzyan'a teşekkürlerimizle

© 2017 Aras Yayıncılık

ISBN 9786052100004

Baskı

Sena Ofset: 2. Matbaacılar Sitesi 4NB7-9-11 Topkapı-İstanbul
Tel: (212) 613 38 46 / Sertifika No: 12064

Ekim 2017, İstanbul

aktör dediğin nedir ki

Kevork Malikyan Kitabı

TUĞBA ESEN

*Yaşlanmak... hiç hoşuma gitmiyor. Çünkü hâlâ açım.
Oyunculuğa duyduğum açlık dinmiyor, işimi sürdürme isteğim
zaman geçse de tükenmiyor. Bu yüzden genç kalmayı isterdim ama
eninde sonunda zaman hepimizi kısıvrak yakalıyor.
Yaşınız ilerledikçe bir aktör olarak size sunulan seçenekler daralsa da
roller ilginçleşiyor. Daha derin ve bilge karakterleri oynuyorsunuz,
artık genç savaşı, suikastçı, flört meraklısı erkeklerden değilsiniz.
Hem rolleriniz sağlamlaşıyor hem de siz işinizi
daha rahat bir şekilde, sadelikle ve bilgiyle ele alıyorsunuz.
Ama ben yine de yaşlanmayı sevmiyorum.*

*Anka'nın Uyanışı'nda Rady oldum, Indiana Jones: Son Macera'da Kâzım,
Geceyarısı Ekspresi'nde Savcı... Mind Your Language'in Maximillan'ıydım,
Şarkı Söyleyen Kadınlar'ın Mesut'u.*

*Shakespeare's Globe, Royal Shakespeare Company,
Royal National Theatre sahnelerine defalarca çıktım.
Pericles'i oynadım, Binbir Gece Masalları'nı, Pera Palas'ı...
Ancak bana sorarsanız, verebileceğim tamamını vermedim,
sınırlarımı henüz keşfetmedim. İsterdim ki şimdi Hamlet'i canlandırayım
ama olmuyor, ben yaşılanıyorum, Hamlet yaşılanmıyor.
Geriye dönüp baktığımda, neler yaptığımı, sahneye,
oynadığım karakterlere neler yansıttığımı düşünüyorum.*

*Ailemin 1915'te sırtlandığı yüklerden, ben neler getirdim yanımda?
Çocukluğumun geçtiği Diyarbakır bende ne gibi izler bıraktı,
ben orada neler bıraktım? Peki, Ermeni Kilisesi, ruhban okulu geçmişim,
20 yaşında İngiltere'ye göç edişim, yaklaşık 50 sene sonra Türkiye'ye
dönüşüm... Oynadığım her bir rolden, büründüğüm her karakterden neler
kaldı bende, sonraki işlerime nasıl taşıdım bu kalanları?*

*Tüm bunları düşünüyorum, bir taraftan da üretmeye devam ediyorum,
yeni roller, yeni hikâyeler... Hem ne diyordu Tomas Fasulyeciyan,
Sersem Kocanın Kurnaz Karısı'ndaki o meşhur tiradında?
"Zaten aktör dediğin nedir ki? Oynarken varızdır.
Yok olunca sesimiz bu boş kubbede hoş bir seda olarak kalır."*

İçindekiler

Önsöz Yerine.....	9
Çöl rüzgârıyla savrulan.....	13
Mihraptan sahneye.....	35
Tuhaf isimli bir yıldız.....	61
Oyuncuların mabedinde.....	103
Kilit rollerde.....	141
Elli yıl sonra memlekette.....	171
Baki kalan bu kubbede.....	211
Sahne arkası.....	223
Filmografi.....	231
Dizin.....	236

ÖNSÖZ YERİNE

Tuğba Esen

Kevork Malikyan'la, Haziran 2015'te Aras Yayıncılık'ın ofisinde, Rober Koptaş aracılığıyla tanıştık. Tanıştırılma sebebimiz elinizde tuttuğunuz bu kitaptı. Tesadüf, buluşmamızdan önceki akşam ona Kadıköy'ün bir sokağında rastlamış, heyecanla gidip kendimi tanıtmıştım. Güler yüzlü ve içten tavırları sayesinde ertesi sabahki buluşmamıza daha rahat gittim. Hayatına dair ilk notlarımı da o birkaç saatlik görüşme sırasında aldım. Bir dahaki sefere Kadıköy'deki kafelerden birinde buluşmak üzere sözleşip ayrıldık. Sonrasında defalarca benzer görüşmelerde, kimi zaman yayınevinde, kimi zaman bir kafede, kimi zaman bir dostun ofisinde bir araya geldik.

İkimiz de güne erken başlayanlardandık. Bu yüzden genellikle kahvaltı için buluşup birlikte birkaç saat geçirdikten sonra öğle saatlerinde vedalaşıyorduk. İştahla ilk lokmalarını yediği, ancak çoğu zaman lafa dalıp söğüttüğü kahvaltılar boyunca sorularımı cevaplıyor, bir yerden sonra muhabbet kendiliğinden akıp gidiyordu. Ses kaydı alıyor, not tutuyor, eve gittikten sonra hem o günkü görüşmenin üzerinden geçiyor hem de sonraki randevu için yeni sorular, konuşulacak yeni konular belirliyordum. Bolca güldük birlikte, sık sık gözlerimiz doldu. Birlikte geçirdiğimiz tüm bu saatler boyunca karşımda oturanın bir aktör olduğunu unutmam bir an bile mümkün olmadı. Oyunculuk onun ruhundaydı, karakterinin bir parçasıydı. Yaşadıklarını sadece anımsamak ve anlatmakla kalmadı, aynı zamanda canlandırdı ve yaşattı da.

Kevork Malikyan, yaşamı mesleğiyle, oyunculukla birlikte şekillenen biri. Kitap da en başta bunu, tam elli yıllık bir emeği ve bu emeğin ürünü olan tiyatro ve sinema kariyerini yansıtıyor. Dolayısıyla, oyunculığa adım atmaya niyetlenenlere ya da halihazırda bu mesleği icra edenlere alışılmışın dışında bir yol gösterecek, sinema meraklılarına heyecanla izledikleri kimi filmlere dair bilinmeyen hikâyeler sunacak bir kitap çıktı ortaya. Ancak sadece bu kadar değil.

1953'te, henüz 10 yaşındayken, anne babasının 1915'in o karanlık günlerinde savrulduğu Diyarbakır'ın Gâvur Mahallesi'nden, İstanbul'daki Karagözyan Yetimhanesi'ne, ardından da yeni kurulan ruhban okulu Tıbrevank'a okumaya giden, sonra kendini Londra'da bulan, genç yaşta evlenip baba olan, peş peşe tiyatro, televizyon, sinema ve radyo yapımlarında rol alan, şöhretle tanıştıktan sonra dahi yeteneklerini sınamaktan vazgeçmeyen, mesleğine duyduğu sevgi ve heves gözlerinden akan bir adam vardı karşımda. Yüzyıl başında Osmanlı Devleti'ni yönetenlerin körükleyip yarattığı etnik ve dinsel nefret ikliminin kurbanı olmuş yoksul bir Ermeni ailenin rahip olmanın eşiğinden dönen oğlunu, Royal Shakespeare Company, Royal National Theatre sahnelerine, Steven Spielberg, Alan Parker gibi yönetmenlerin setlerine, yıldızların arasına taşımıştı hayat. Ancak o bununla yetinmedi, yetmişine merdiven dayamışken memleketine dönüp, yıllar önce kaybettiği Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığını geri almaya ve mesleğini burada sürdürmeye karar verdi. Yarım asra yakın bir zaman İngiltere'de sürdürdüğü kariyerinin üzerine, dört yıl da İstanbul'da yaşayıp çeşitli tiyatro, dizi ve film projelerinde yer aldı. Bu sürede Türkiye'de bir Ermeni olmayı yeniden deneyimledi.

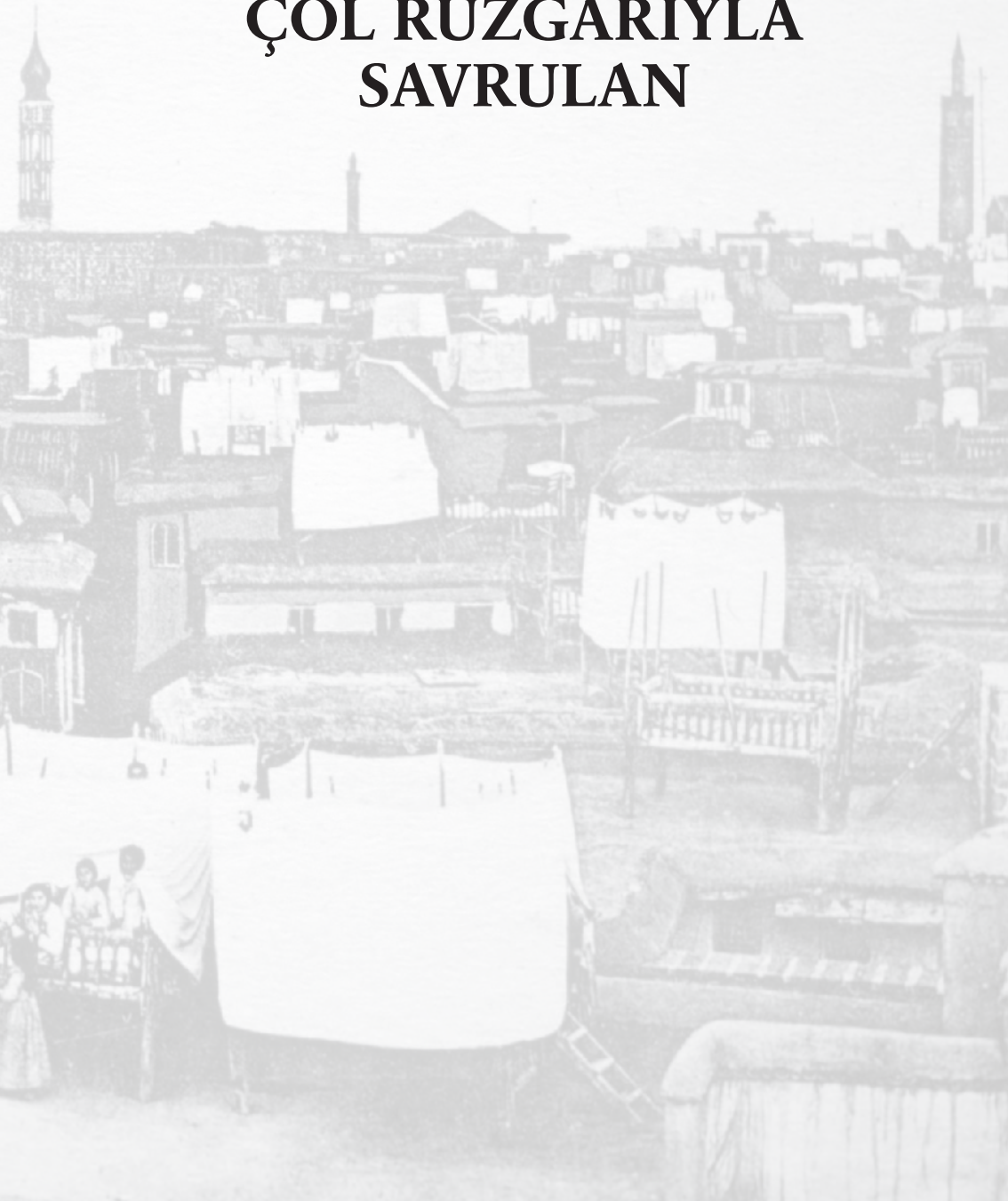
Tanışmamızın ve kitap için söyleşilere başlamamızın üzerinden yaklaşık üç ay geçtikten sonra Malikyan, memleketinden yeniden ayrılmaya karar verdi. Kıbrıs'ta yaşayan oğlu, ressam Sevan Malikyan'ın yanında biraz dinlenmek istedi, gerektiğinde film projeleri için farklı ülkelere seyahat etti ve tabii söyleşilerimiz için İstanbul'a gidip geldi. Buluşamadığımız zamanlarda görüntülü konuşmalar yaptık. Hatta en içinden çıkamadığım meseleleri birbirimizden kilometrelerce uzaktayken yaptığımız bu sohbetler sırasında çözdüm. Kitabın yazım ve baskıya hazırlık çalışmaları iki yıldan biraz fazla sürdü. Ben bu sürenin son beş ayını, göç ettiğim Almanya'da geçirdim. Mesafeler biraz daha artmış olsa da bunu aşmanın yolunu bir şekilde hep bulduk. Doğduğum ve yaşadığım ülkedeki her şeyi ardımda bırakarak aldığım bu karar sonrasında, Malikyan'ın imkânsızlıkları mümkün kılan yaşam yolculuğu bana cesaret verdi. Onun anılarını kelimelere dökerken, belirsizliklerin nasıl başa-

rıya dönüştüğünü, hayallerin nasıl gerçekleştiğini gördüm ve kendimi talihe teslim etmeye, bana uzatılan yardım ellerini gerektiğinde tutmaya ikna oldum. Bu süreçte onun yaşamöyküsü etrafında yazdıklarım, bu kitapta okuyacaklarınızla sınırlı kalmadı elbette. Babası Mardiros ile annesi Tuma'nın 1915'te yaşadıkları, 20 yaşındaki Kevork'un Karaköy Limanı'ndan İngiltere'deki belirsiz geleceğine doğru çıktığı yolculuk, yer aldığı yapımların perde ve kamera arkasından paylaştığı anılar başka hikâyelerin de ilham kaynağı oldu. Bu metinlerin bir kısmını kitaba dahil ettik önce, ancak sonradan çıkarmaya, sözü tamamıyla Kevork Malikyan'ın kendisine bırakmaya karar verdik. Çünkü tıpkı benim gibi okurun da kafasında, Malikyan'ın yaşadıklarından hareketle yeni öykülerin şekilleneceğinden emindik.

Bu uzun yolculuk boyunca bana yorulmadan rehberlik eden Rober Koptaş'a, söyleşilerin deşifre edilmesinden en ince detayların araştırılmasına kadar birçok konuda yardımcı olan Julia Kütnaroğlu'na, metnin ilk okumalarını yapıp beni bu işin altından kalkacağıma ikna eden dostum Beki Nil Levi'ye, Surp Haç Tıbrevank Ermeni Lisesi'nin tarihçesini içeriden bir bakışla anlatan ve konukseverliğiyle içimi ısıtan Yetvart Tovmasyan'a, Malikyan'ın İstanbul'a yaptığı kısa süreli seyahatler sırasında bize ofislerini açıp söyleşileri rahat bir ortamda yapmamızı sağlayan Murat ve Saro Sarıçoban'a, kitaba daha fazla zaman ayırabilmem için galerideki çalışma saatlerimi yeniden düzenleyerek beni rahatlatan direktörüm Yeşim Turanlı ile yöneticim ve arkadaşım Eda Deral'a, kitabın son halini alması için büyük emek veren editör Onur Koçyiğit'e, birkaç kelimeye sığdırılması mümkün olmayan desteğiyle bu süreci benim için kolaylaştıran eşim Martin Hinze'ye ve son olarak beni her zaman tarif edilmesi güç bir enerjiyle ve neşeyle karşılayan, bana duyduğu güvenin bir an bile eksilmediğini hep hissettirerek anılarını teslim eden Kevork Malikyan'a teşekkür ederim. Bizi bolca konuşturan bu kitap, yaşadıklarını sessizlik limanına sığınarak bir ömür boyu içinde bir yerlerde saklayan sevdiklerimize armağan olsun.

◆
ÇÖL RÜZGÂRIYLA
SAVRULAN

Haziran 1943'te Diyarbakır'da geldim dünyaya. Ben doğduğumda babam askerdeymiş. İkinci Dünya Savaşı sırasında ikinci kez askere alınmış. Bu yüzden toplam dört sene askerlik yapmış. Hayatımın ilk birkaç yılında evde bir baba yoktu. Abilerim, kız kardeşim, annem ve ben vardık sadece. Kiracıydık, hepimiz bir odada yatarıdık. Çok küçük olsam da babamın askerde olduğunun bilincindeydim, annem hep ondan bahsedirdi.

Babamı ilk defa bir kış günü gördüğümde iki yaşındaydım, sokaktan gelmiş, evde oturuyordum. Kıştı, hava çok soğuktu, soğuktan ayaklarım mosmor olmuştu. Ayaklarımı sedirin yanındaki mangalın kenarına koymuş ısıtıyordum. Aniden kapı açıldı ve içeri bir asker girdi. Korkudan ayaklarımı mangalın içine, sıcak köze bastım. Ayaklarım yandı, acıyla bağırardım. İçeriden annem koşup geldi. Oğluna duyduğu şefkat, kocasını uzun zaman sonra ilk kez görmenin şaşkınlığına baskın gelmiş olacak ki, istemsizce çıkıştı babama: “Çocuğu neden korkutuyorsun?”

Şaşırp kalan babam kapıyı açtığında beni görür görmeyiz tanımış mıydı? Doğduğumdan beri beni hiç görmemiş de olsa, sonuçta evine döndüğünde küçük oğluyla karşılaşacağını biliyordu. Ancak o başka bir kavuşma sahnesi hayal ediyordu herhalde. Bugün dahi düşündüğümde, kapının önünde dikilen bir askerın hatırası canlanıyor gözümde. Babamı ilk öyle hatırlıyorum, çocukluk yıllarıma dair ilk hatıram da bu.

Babamın adı Mardiros Toros. Sivas'ın Divriği ilçesine bağlı Gasma ya da Türkçesiyle Kesme köyünde doğmuş. 1915'te, on bir yaşındayken katliamdan kaçıp Diyarbakır'a gelmiş. Varlıklı bir ailenin oğluymuş, 1915'ten önce Sivas'taki bir Fransız okulunda öğrenim görüyormuş. O günlerde tüm ailesini kaybetmiş, herkes can havliyle başka bir tarafa dağılmış. Kimi ölmüş kimi kayıplara karışmış. Divriği'deki Ermenileri yok etmek için bir araya topladıklarında, aralarında babam da varmış. Katliamcılar sıraya dizdikleri insanları öldürürken, babam kendi kendine “Ben bu sırada bekleyip böylece ölmeyeceğim” demiş ve koşma başlamış. Yakalanmamayı başarırca, ağaçların arasına gizlenip izini kaybettirebileceğini düşünmüş. Arkasından ateş etmişler. Vurulup düş-

müş, öldüğünü zannettiklerinden yanına gidip kontrol etme ihtiyacı hissetmemişler. Neticede o bir çocuk, kurşuna nasıl dayanır ki? Halbuki omzundan yaralıymış, bir süre baygın halde yerde yatmış. Bir zaman sonra kanlar içinde uyandığında omzundaki yarayı fark etmiş, ancak kurşun saplanmamış, omzunu delip çıkmış. Hava kararıp etrafta kimse kalmayınca yürümeye başlamış. Yolda kendisi gibi infazlardan kurtulmayı başaran dört arkadaşını bulmuş. Beş çocuk gündüzleri gizlenip geceleri yürüyerek, ayak izlerinin görünmeyeceği yerlerden geçip akar-suları, vadileri takip ederek Diyarbakır'a varmışlar.

Annem Tuma ise Diyarbakır, Eğilli. 1915'te, henüz dört yaşındayken ailesiyle birlikte diğer Eğilli Ermeniler gibi tehcir edilmiş. Kafilesindeki herkes yolda öldürülmüş, o şans eseri hayatta kalmış. Herhalde annesinin kollarında uyuyormuş. Uyandığında etrafında cansız bedenlerden başka kimse yokmuş. Üzeri öldürülenlerin kanına bulanmış halde kalkıp yürümeye başlamış. Annemi ve babamı birer Kürt aile bulup sahiplenmişler. İki aile de Ermeni yetimlere baktıklarını herkesten, birbirlerinden bile saklamışlar uzunca bir süre, korkmuşlar, yaptıkları duyulursa cezasız kalmamış çünkü. Bir zaman sonra ortalık biraz durulduğunda, birbirlerinin bu sırrından haberdar olmuşlar ve "Bizde bir Ermeni kız yaşıyor, sizde de bir Ermeni oğlan, ikisini neden evlendirmiyoruz?" diye konuşacak cesareti bulabilmışler. Annemle babam da böylece evlenmiş.

Annem, babam ve onlar gibileri yaşamları boyunca mutsuz olan insanlardı. Onların yüzlerini güldüren tek şey, seneler sonra sahip oldukları aileleri, kendi çocukları oldu. Annem çok sessiz bir kadındı, gerek-medikçe konuşmazdı. Anladığım kadarıyla öyle insanlara iç dünyaları dışarıdan daha güvenli geliyor. Bazı insanlar yaşadıklarını düşünüp, kabul edip, olanların üstesinden gelebiliyorlar, bazılarında ise yaşananlar sonsuza kadar kilitli kalıyor.

Babam da annem gibi 1915 hakkında pek konuşmazdı. Ancak o neşeli bir adamdı, bilgisi, enerjisi ve devasa varlığı etrafına yayılırdı. Hama her gittiğimizde, omzunun önünde ve arkasındaki yara izini görüp sorardım. Bununla ilgili bana pek bir şey anlatmasa da ömrü boyunca